

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-5-81-74>

УДК 372.881.1

Грачова І.В., Хорошилова Ю.О.
Національна академія Національної Гвардії України**РОЗВИТОК НАВИЧОК АНАЛІТИЧНОГО ЧИТАННЯ ЧЕРЕЗ ФОРМУВАННЯ ВМІННЯ САМОСТІЙНО ПРАЦЮВАТИ З АВТЕНТИЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ**

Анотація. В статті висвітлено проблеми сучасного навчання англійської мови на прикладі формування читацької грамотності та розвитку навичок аналітичного читання у студентів та слухачів немовних факультетів з використанням автентичних джерел та через самостійну роботу з ними. Для окреслення низки завдань, що підлягають розв'язанню, було проведено опитування серед курсантів та офіцерів Національної академії Національної гвардії України щодо труднощів, з якими ті стикаються під час читання оригінальних матеріалів з зарубіжних джерел інформації. За результатами цього опитування було виокремлено найпоширеніші проблеми, що гальмують процес опанування навичками аналітичного читання англійських текстів, та розроблено комплексу вправ, спрямованих на формування читацької грамотності, що передбачає застосування теоретичних знань на практиці та для вирішення важливих проблем у різних обставинах.

Ключові слова: аналітичне читання, читацька грамотність, автентичні тексти, самостійна робота, професійна діяльність.

Grachova Inna, Khoroshylova Yuliia
National Academy of the National Guard of Ukraine**DEVELOPMENT OF ANALYTICAL READING SKILLS THROUGH THE FORMATION OF THE ABILITY FOR INDEPENDENT WORK WITH AUTHENTIC MATERIALS**

Summary. The article highlights the problems of modern strategies for teaching English based on the formation of reading literacy and the development of analytical reading skills using authentic sources and through independent work with them. The authors emphasize the inconsistency between the reading literacy level of modern Ukrainian youth and the current requirements for highly qualified specialists in the labor market. This makes the authors put under question the effectiveness of existing tools and strategies used for the development of analytical reading skills in students under conditions of their relatively low literacy in their first language, which certainly prevents fruitful work with authentic materials and further use of the data retrieved from them. To outline a number of tasks to be solved, a survey was conducted among cadets and officers of the National Academy of the National Guard of Ukraine, which identified the most common problems in mastering the skills of analytical reading of English texts and allowed the authors to develop a system of exercises aimed at building reading literacy in students, who learn English in order to use it further in their professional field during independent processing of authentic materials for the purpose of analysis and further use of necessary information in various professional activities such as conducting business correspondence, compiling reports, writing scientific papers for publication, preparing presentations and making a speech in conferences, conducting negotiations and briefings, etc. The set of exercises designed by the authors for the students to develop their analytical reading skills involves the gradual and consistent formation of their ability to work with authentic material including grasping the main idea of the text as well as understanding articles rich in highly specific terminology. The authors also suggest working on broadening students' worldview, deepening their background knowledge and introducing new forms of classes and tasks that will promote students' ability to apply theoretical knowledge in practice and find smart solutions.

Keywords: analytical reading, reading literacy, authentic texts, independent work, professional activity.

Постановка проблеми. Аналітичне читання передбачає критичний розбір змісту з метою глибокого його аналізу, виокремлення найістотнішого і використовується під час роботи з першоджерелами. Часто супроводжується виписуванням фактів, цитат та висновків, складанням тез, доповідей, рефератів і т. п. Це дуже складний та енергозатратний процес, який вимагає від читача не лише сконцентрованості уваги, ретельності та іноді терпіння, а й цілого візка фонових знань, вмінь та навичок, без яких просто неможливо провести аналіз інформації, обробити її, дістатися певних висновків і використати необхідні дані в подальшій роботі.

Актуальність вивчення проблеми розвитку навичок аналітичного читання на заняттях з англійської мови у студентів немовних вишів зумовлена невтішними результатами тестування PISA 2019: українські школярі посіли 43 місце з 78 країн, що брали участь у дослідженні. Ба-

зового рівня читацької грамотності не досягли 25,9 % наших підлітків. П'ятнадцятирічні школярі й студенти відстають від своїх однолітків у навчанні на 1 рік в середньому по країнах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Отже, цей факт підтверджує, що в цілому українські учні не здатні застосовувати теоретичні знання на практиці, для вирішення життєвих проблем у різних обставинах [8, с. 1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема розвитку навичок аналітичного читання завжди перебувала у дослідницькому фокусі, але більшість сучасних робіт з висвітленням цього питання базуються на продовженні досягнень минулих років або їх переосмисленні.

Сучасні методисти присвячують увагу розвитку навичок аналітичного читання у студентів різновікових категорій (Моїсеева Т.В., Конлі К., Фріз М.), немовних вишів (Халезіна О.П.), на заняттях з домашнього читання (Баранова К.М.,

Арутюнян О.С.). Цурциліна Н.Н. розглядає розкриття проблеми через навчальний потенціал автентичних текстів для розвитку культури самоорганізації студентів. Використання аналізу тексту та інструменти аналітичного читання вивчають такі сучасні методисти, як Дупленко У.П., Кагановіч С.Л., Тюра В.І., МакКой Р. та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Актуальною залишається проблема невідповідності рівня читацької грамотності сучасної української молоді вимогам до висококваліфікованих фахівців на ринку праці. Саме це змушує авторів поставити під сумнів ефективність використання існуючих засобів та стратегій розвитку аналітичного читання іншомовних текстів у студентів в умовах їх доволі низької читацької грамотності рідною мовою, що, безумовно, унеможливує плідну роботу з іншомовними оригінальними матеріалами та використання у подальшому інформації, яку було отримано з них.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є виявити труднощі роботи з автентичними текстами, дослідити їх причину та розробити систему вправ, що сприятимуть поступовому формуванню читацької грамотності та розвитку навичок аналітичного читання серед тих, хто вивчає англійську мову з метою її використання у професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Розвиток навичок аналітичного читання потребує неабиякої уваги, адже передбачає формування певного набору вмінь, за допомогою яких студент, який вивчає іноземну мову, з легкістю та без перешкод зможе ретельно вивчити зміст матеріалу та дістатися певних висновків і використати отриману ним інформацію у подальшій роботі: чи-то для написання статті до публікації у збірнику наукових матеріалів, чи-то під час підготовки доповіді на конференції, чи-то для складання річного звіту [3, с. 16]. Тому для виявлення проблем, з якими зазвичай студенти мають боротися під час читання іншомовних текстів, автори дослідження провели опитування серед курсантів та офіцерів Національної академії Національної гвардії України, і виокремили найпоширеніші, що їх наведено нижче:

1. Труднощі в роботі з текстом через наявність певної кількості незнайомих слів. Майже 80% респондентів позначили цей пункт для себе як один з проблемних, адже, за їх словами, нова лексика заважає їм сфокусувати увагу на змісті написаного та часто стає перешкодою на шляху розуміння та пошуку необхідних деталей; дехто виявився неспроможним виявити навіть основну думку твору.

2. Нестача або відсутність фонових знань (з інших дисциплін) та досвіду для ефективної роботи з текстом. 63% студентів визнали цей пункт для себе актуальним, адже прогалини у загальноосвітній тематиці заважають успішному читанню, оскільки вони не мають необхідної бази знань, на яку можна спиратися під час опрацювання матеріалів.

3. Неспроможність зрозуміти вузькоспеціалізовані тексти. 72% респондентів відповіли, що знаходять майже неможливим сприйняти інформацію, викладену в статтях наукового характеру або вузькоспеціалізованих текстах.

4. Нездатність самостійно оцінити наведені у тексті обґрунтування чи авторську думку. Серед студентів, які взяли участь в опитуванні, 51% включили до переліку найскладніших завдань саме цей пункт.

Треба зазначити, що, окрім наведених вище проблем під час читання іншомовних текстів, студенти також зазначили в меншій мірі наступні: брак часу або енергії на роботу з матеріалом (5), повільний темп читання (6), неспроможність визначення основну думку твору (7), неможливість утримання концентрації уваги на читанні (8), невміння виконувати пошук детальної та конкретної інформації (9) та ін. [7, с. 24].

Зважаючи на перелік проблем, найбільш поширених серед тих, хто вивчає будь-яку іноземну мову, автори статті розробили перелік пріоритетних технік та прийомів, за допомогою яких крок за кроком можна розвивати навички читацької грамотності та поступово підготувати себе до успішного виконання завдань з аналітичного читання, мета яких – не лише отримання необхідної інформації з тексту, а її аналіз, обробка та застосування для виконання завдань, що продиктовані особистими чи професійними потребами. Нижче наведено корисні техніки з порадами до їх використання. В дужках поряд з назвою прийому зазначено пункт(-и) з переліком тих труднощів, що виникають у студентів під час виконання завдань на читання, і, таким чином, це дозволяє спрямовувати роботу над розвитком необхідних навичок з урахуванням проблемних моментів та індивідуальних потреб кожного студента).

Читання автентичного тексту, зміст якого вже відомий (п. 1, п. 3). Цей прийом, що передбачає попередній перегляд фільму або читання книги рідною мовою, дозволяє тим, хто має психологічну залежність, таку як необхідність почувати себе впевнено у будь-якій ситуації, навіть під час читання нового матеріалу, почувати себе більш комфортно у ситуації з новими, незнайомими словами, незнання яких не зможе розфокусувати увагу читача, адже він знайомий з сюжетом твору (навіть, якщо робота належить до вузькопрофесійної тематики).

Читання матеріалу поганої якості друку (п.1). Така техніка відволікає читача від послідовного перекладу речення і вчить сприймати його цілком, підсумовуючи викладену у ньому думку, без акценту на окремі слова. Розглянемо декілька прикладів таких завдань:

Завдання 1. Прочитайте уривок з тексту, у якому відсутні деякі слова. Спробуйте зрозуміти його загальний зміст.

What Is a Marketing Strategy? A marketing strategy _____ a business's overall game plan for _____ prospective consumers and _____ into customers of the products or services the business _____. A marketing strategy _____ the company's value proposition, key brand messaging, _____ on target customer demographics, and other _____ elements [4, с. 1].

Завдання 2. Прочитайте уривок з тексту поганої якості друку. Спробуйте зрозуміти його загальний зміст.

Читання автентичних текстів, що об'єднані спільною темою (п. 1, п. 2, п. 3). Цей прийом допомагає пристосуватися до наявності незнайомих слів та, не звертаючи на них своєї

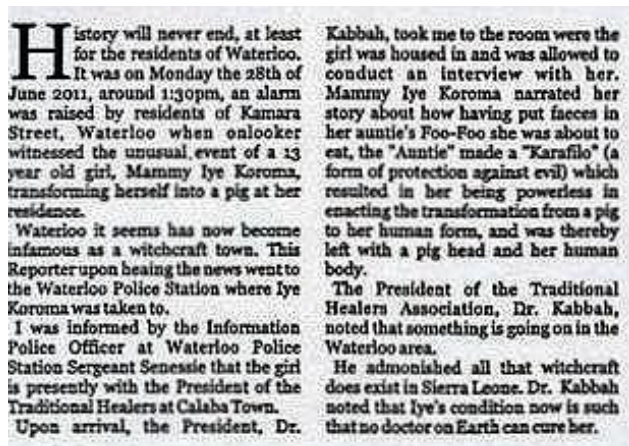

Рис. 1. Thirteen-Year-Old Girl Turns Pig [6, с. 1]

уваги, виділити основну ідею твору. Окрім того, під час читання серії текстів, що належать до однієї тематики, відбувається накопичення знань та навичок і у майбутньому читач відчуватиме себе набагато комфортніше і зможе ефективніше аналізувати та опрацювати інформацію.

Читання з пошуком конкретної інформації та її подальшим опрацюванням (п. 3, п. 4, п. 9). Ця категорія прийомів містить цілу низку корисних та, насправді, поширених завдань, що їх використовують з метою розвитку навичок (також аналітичного) читання, як-от: заповнення таблиць, відповіді на запитання, складання словнику за темою та ін. Розглянемо декілька прикладів таких завдань:

Завдання 1. Прочитати текст та заповнити таблицю (табл. 1) необхідною інформацією.

HOW THE U.S. ARMY IS ORGANIZED

The elements in the organizational chart for the U.S. Army span from the individual soldier all the way to the largest building block commonly used, the Corps. In between are the intermediate elements of Army organization, including the squad, platoon, company, battalion, brigade and division.

– A **Fire team** is comprised of 2 Riflemen, one being the Team Leader, a Grenadier, and an Automatic Rifleman used when small recon or special missions are required. Led by a sergeant.

A **squad**, which is the smallest element in the Army structure, is typically made up of four to 10 soldiers and normally is commanded by a sergeant or staff sergeant. Some units have two squads that made up a section, commanded by a staff sergeant [2, с. 1].

Таблиця 1

US Army Structural Organization

Army organizational elements	Typical numbers	Typical commander	Typical functions
FIRE TEAM	2–3	sergeant	recon, missions
SQUAD	4–10

Джерело: авторська розробка

Таке завдання допомагає розвинути навички пошуку конкретної та фактичної інформації, її аналізу та класифікацію за певними критеріями (п. 9), а також сприяє утримання уваги на тексті в цілому та окремих, більш конкретних його елементах (п. 8).

Завдання 2. Прочитайте статтю та знайдіть визначення терміну PTSD, виділивши його у тексті маркером).

Dr. Freda C. Lewis-Hall, chief patient officer at Pfizer and co-editor of the book "Psychiatric Illness in Women: Emerging Treatments and Research," says PTSD is an overexpression of normal mental and physiological processes, namely the fight-or-flight response. "If you think about what happens when you're in significant danger, your body has a whole host of reactions." These reactions ready you to either fight or flee a hazard and include a flood of hormones that set you on high alert and prepare your body for a fight or to run. These responses can save your life in a life-threatening situation, but too much of a good thing can be bad. "PTSD is really those reactions gone rogue," Lewis-Hall says [5, с. 2].

Це завдання дозволяє розвинути навички пошуку фактів, деталей та конкретної інформації (п. 9). Окрім того, використання маркеру для виділення певних фраз або навіть речень у тексті дозволяє не лише візуалізувати відповідь, алей сфокусувати увагу читача на конкретному питанні, а також його деталях, адже іноді визначення основної ідеї або конкретного поняття міститься не в одному реченні, а в декількох, що іноді знаходяться в різних параграфах статті [9, с. 68].

Ускладненим варіантом *Завдання 2* є таке, коли читачу необхідно ретельно проаналізувати матеріал та пояснити своїми словами наведені у завданні терміни, спираючись на певні фрази, речення або навіть параграфи статті. Таким чином студент розвиває здібність і працювати з новою, незнайомою для нього лексикою (п. 1), і знаходити необхідну інформацію у тексті.

Завдання 3. Прочитати фрагмент статті, проаналізувати дані щодо посттравматичного розладу у ветеранів та презентувати отриману інформацію перед аудиторією у формі діаграми (рис. 2), пояснивши причини такої сумної статистики.

The U.S. Department of Veterans Affairs reports that incidence of post-traumatic stress disorder among veterans varies depending on which conflict a service member was involved with.

– About 11 to 20 out of every 100 veterans (or between 11 and 20%) who served in operations Iraqi Freedom and Enduring Freedom have PTSD in a given year.

– About 12 out of every 100 Gulf War Veterans (or 12%) have PTSD in a given year.

– About 15 out of every 100 Vietnam veterans (15%) were currently diagnosed with PTSD when the most recent study of them (the National Vietnam Veteran Readjustment Study) was conducted in the late 1980s.

Yeager says that these statistics tell us a lot about the conflicts they come from. For example, these populations may have higher rates of PTSD than veterans returning from World War I and World War II in part because the nature of warfare has changed significantly since the mid-20th century, and there are new pressures and challenges more recent veterans experience. "They aren't returning with a unanimous victory," such as WWI and WWII vets did, "and with each subsequent group – Korea, Vietnam, the Gulf war, OEF, OIF – there were fewer and fewer individuals who experienced active combat." This means a smaller pool of people who can relate to the returning veterans' experiences [5, с. 6–7].

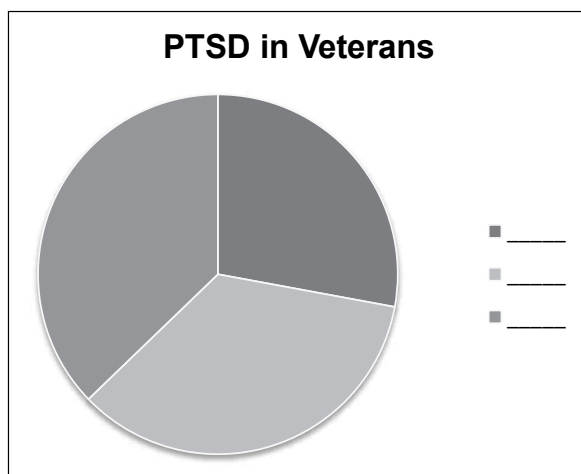

Рис. 2. Incidence of post-traumatic stress disorder among veterans

Це завдання поступово, крок до кроку веде студента від пошуку конкретної, фактичної інформації (п. 9) до вираження власної думки з приводу проблеми та самостійного виведення певних підсумків (п. 4) через оцінку поданої автором думки та її обґрунтування.

Читання у парах/групах. Високоєфективна практика, яка дозволяє охопити цілу низку проб-

лемних моментів та сприяти їх подоланню за умови, що кожний представник групи є однаково активний з іншими під час роботи з текстом і не займає занадто активну/пасивну позицію [1, с. 17].

Висновки і пропозиції. В результаті проведеного серед курсантів та офіцерів Національної академії Національної гвардії України опитування щодо проблем, на які частіше за все ті наражаються під час читання іншомовних автентичних текстів автори виявили найпоширеніші, встановили причину їх виникнення та запропонували комплекс вправ та завдань, спрямованих на розвиток аналітичних навичок читання під час самостійного опрацювання автентичних матеріалів з метою аналізу, опрацювання та подальшого використання необхідної інформації в професійній діяльності, як-от: ведення ділового листування, складання звітів, написання статей до публікації у збірниках наукових праць, підготовка доповідей та презентацій для участі у конференціях, переговорах, брифінгах та ін.

Автори також пропонують працювати над розширенням світогляду студентів, поглибленням їх фонових знань та впроваджувати у навчальний процес форми занять та завдань, що сприятимуть розвитку вміння студентів застосовувати теоретичні знання на практиці, а також для вирішення життєвих та професійних проблем за різних обставин.

Список літератури:

1. Conely K., Frees M., McCall D. Foundations of Analytical Reading. Ferris Institutional Repository, 2018. 173 p.
2. How US Army Is Organized / Military Branches: The Balance Careers. URL: <https://www.thebalancecareers.com/u-s-army-military-organization-from-squad-to-corps-4053660> (дата звернення: 09.05.2020).
3. McCoy R. Reading critically – Analytical reading. URL: <http://www.earthscienceeducation.org/UofU-UrbEnvig/C-ContentForSessions/M-MantrasOftenUsed/McCoy-ReReading.htm> (дата звернення: 09.05.2020).
4. Marketing Strategy: Corporate Finance and Accounting // Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/terms/m/marketing-strategy.asp> (дата звернення: 09.05.2020).
5. Statistics on PTSD in Veterans. *U.S. News & World Report*. 2019. URL: <https://wtop.com/news/2019/06/statistics-on-ptsd-in-veterans> (дата звернення: 09.05.2020).
6. Thirteen-Year-Old Girl Turns Pig. URL: <http://jacobsenjourneys.blogspot.com/2011/08/sad-reality.html> (дата звернення: 09.05.2020).
7. Каліберда Л.А., Хорошилова Ю.О. Необхідність розвитку навичок аналітичного читання автентичних текстів у студентів ВНЗ на заняттях з англійської мови. *Мовна освіта як чинник підготовки сучасних фахівців: лінгвістичний та педагогічний аспекти* : тези доповідей міжвузівського науково-методичного семінару (Харків, 30 січня 2020 р.). Харків : НАНГУ, 2020. С. 24–25.
8. Дослідження PISA: українські школярі погано рахують // BBC News: Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-50643125> (дата звернення: 09.05.2020).
9. Халезина О.П. Развитие умения аналитического чтения у студентов неязыковых факультетов на уроках домашнего чтения : дис. ... магистра : 44.04.01; ФГБОУ ВО «ЮУрГГПУ». Челябинск, 2019. 120 с.

References:

1. Conely, K., Frees, M., & McCall, D. (2018). Foundations of Analytical Reading. Ferris Institutional Repository, 173 p.
2. How US Army Is Organized / Military Branches: The Balance Careers. Available at: <https://www.thebalancecareers.com/u-s-army-military-organization-from-squad-to-corps-4053660> (accessed 9 May 2020).
3. McCoy, R. Reading critically – Analytical reading. Available at: <http://www.earthscienceeducation.org/UofU-UrbEnvig/C-ContentForSessions/M-MantrasOftenUsed/McCoy-ReReading.htm> (accessed 9 May 2020).
4. Investopedia. Marketing Strategy: Corporate Finance and Accounting. Available at: <https://www.investopedia.com/terms/m/marketing-strategy.asp> (accessed 9 May 2020).
5. U.S. News & World Report (2019). Statistics on PTSD in Veterans. Available at: <https://wtop.com/news/2019/06/statistics-on-ptsd-in-veterans> (accessed 9 May 2020).
6. Jacobs Journeys (2011). Thirteen-Year-Old Girl Turns Pig. Available at: <http://jacobsenjourneys.blogspot.com/2011/08/sad-reality.html> (accessed 9 May 2020).
7. Kaliberda, L., & Khoroshylova, Yu. (2020). Neobhidnist rozvytku navychok analitychnogo chytannia avtentychnykh tekstiv u studentiv VNZ na zaniattiah z angliiskoi movy [The need to develop the skills of analytical reading of authentic texts in university students in English classes]. Proceedings of the *Movna osvita yak chynnyk pidgotovky suchasnykh fahivtsiv: lingvistychnyi ta pedagogichnyi aspekt*. Kharkiv: NANGU, pp. 24–25.
8. BBC News: Ukraine (2020). Doslidzhennia PISA: ukraiynski shkoliari pogano rahuiut [PISA Study: Ukrainian Students Are Bad at Counting]. Available at: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-50643125> (accessed 9 May 2020).
9. Khalezina, O. (2019). *Razvitie umenia analiticheskogo chtenia u studentov neyazykovykh fakultetov na urokah domashnego chtenia* [The development of analytical reading skills in students of non-language faculties Home Reading classes] (Master's Thesis). Cheliabinsk: FGBOU VO "YUrgGPU".